

Μονή Μεταμορφώσεως Σωτήρος στο Αλεποχώρι Αττικής

Μονή

Η Μονή Μεταμορφώσεως Σωτήρος βρίσκεται σε πευκόφυτη πλαγιά στο Άνω Αλεποχώρι Μεγαρίδος, σε εξαιρετικά όμορφο φυσικό περιβάλλον, ένα από τα ωραιότερα που διατηρούνται ακόμη σχετικά αδιατάρακτα στην πολύπαθη αττική γη. Πρόκειται για ένα εξαιρετικής σημασίας μνημείο της μεσαιωνικής και νεώτερης ιστορίας της περιοχής, καθώς διασώζει όχι μόνο το ιδιαίτερα ενδιαφέρον βυζαντινής εποχής καθολικό της αλλά –πράγμα εξαιρετικά σπάνιο- και τα νεότερα μοναστηριακά της κτίσματα χωρίς μεταγενέστερες επεμβάσεις και αλλοιώσεις. Το μικρό οικοδομικό συγκρότημα της Μονής περιλαμβάνει το καθολικό, μικρών διαστάσεων σταυρεπίστεγο ναό με τοιχογραφίες του 3^{ου} τετάρτου του 13^{ου} αιώνα και τα μοναστηριακά κτίσματα: την τράπεζα, τα κελιά, τους βοηθητικούς χώρους και τον μανδρότοιχο του περιβόλου που μπορούν να χρονολογηθούν στο 18^ο ή στον πρώιμο 19^ο αιώνα. Κατά το σεισμό του 1981 το από χρόνια εγκαταλειμμένο συγκρότημα έπαθε σοβαρές καταστροφές, καθώς όλα τα κτήριά του κατέρρευσαν εν μέρει.

Ιστορικό της αποκατάστασης

Άμέσως μετά το σεισμό του 1981 η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ξεκίνησε τις προσπάθειες για την προστασία του μνημείου που επλήγη. Κατασκευάστηκε με φροντίδα και οικονομική συνεισφορά των μελών της προστατευτικό στέγαστρο για την προσωρινή κάλυψη του ερειπωμένου ναού του οποίου οι τοιχογραφίες βρίσκονταν σε άμεσο κίνδυνο. Η αείμνηστη Λασκαρίνα Μπούρα, μέλος του ΔΣ της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ, είχε αναλάβει προσωπικά τη διεκπεραίωση της προσπάθειας αυτής θεωρώντας πολύ σημαντικό να σωθεί ένα από τα τόσα πληγέντα μνημεία για το οποίο υπήρχε η σημαντική μελέτη της αείμνηστης Ντούλας Μουρίκη, μέλους επίσης του ΔΣ

της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ. Η Λασκαρίνα Μπούρα είχε λάβει τη διαβεβαίωση παραγόντων του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών ότι εάν προστατευθεί κατά τη διάρκεια του επερχόμενου χειμώνα, το 1982 θα υπήρχε μέριμνα για την αποκατάστασή του. Το στέγαστρο αυτό έσωσε πραγματικά το μνημείο, αφού η αποκατάσταση του έμελλε να πραγματοποιηθεί μετά από 22 χρόνια. Το 1987 εκπονήθηκε, κατόπιν προτροπής του καθηγητή Χαράλαμπου Μπούρα, από τη σπουδάστρια του Τμήματος Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ Αναστασία Καμπόλη διπλωματική εργασία, η οποία περιελάμβανε πλήρη πρόταση αποκατάστασης του μνημειακού συνόλου. Τη δεκαετία του 1990 έγιναν από την Αρχαιολογική Υπηρεσία διάφορες μελέτες αποκατάστασης τμημάτων του συγκροτήματος, με βάση τις οποίες εγκρίθηκε από τη Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων η εκτέλεση επείγουσών εργασιών στη Μονή. Το 2003 το Ίδρυμα Α. Γ. Λεβέντη ενέκρινε την πρόταση της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ για χρηματοδότηση του έργου αποκατάστασης του καθολικού της Μονής. Το καλοκαίρι του 2004 άρχισε το έργο, το οποίο ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 2006.

Εργασίες αποκατάστασης

Το μνημείο παρουσίαζε περιορισμένες σχετικά αλλοιώσεις από νεότερες επεμβάσεις (επίχριση όψεων, κατασκευή νέου δαπέδου από μωσαϊκά πλακίδια) και, κυρίως, σοβαρές ζημιές από το σεισμό του Φεβρουαρίου του 1981 (εκτεταμένες ρηγματώσεις στους τοίχους και στους θόλους και μερική κατάρρευση της θολοδομίας).

Οι εργασίες που πραγματοποιήθηκαν αφορούσαν τη συλλογή σπαραγμάτων των κατεστραμμένων τοιχογραφιών και στερέωση στη θέση τους των σωζομένων, στερέωση των διατηρούμενων τμημάτων των τοίχων και της θολοδομίας, ανακατασκευή των κατεστραμμένων τμημάτων των τοίχων και της θολοδομίας, ανάταξη του διατηρουμένου τμήματος της θολοδομίας, ανακατασκευή της στέγης με επαναχρησιμοποίηση των παλαιών και με νέα χειροποίητα κεραμίδια, κατασκευή νέων κουφωμάτων και αποκατάσταση επί μέρους στοιχείων.

Στόχος του έργου αποκατάστασης είναι η λειτουργική αξιοποίησή του ως προσκυνηματικού ναού και επισκέψιμου μνημείου.

Συντελεστές του έργου

Το έργο αποκατάστασης έγινε με την εποπτεία της 1^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων του ΥΠΠΟ, με τη χρηματοδότηση του Ιδρύματος Α. Γ. Λεβέντη, τη μέριμνα και τον συντονισμό του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ. Η επίβλεψη του έργου έγινε από το Γραφείο Αρχιτεκτονικών Μελετών Στ. Μαμαλούκος-Α. Καμπόλη-Μαμαλούκου και Συνεργάτες και τον Π. Κουφόπουλο με τη συνεργασία του αρχαιολόγου Γ. Πάλλη. Η εκτέλεση των εργασιών πραγματοποιήθηκαν από τη Μνημειοτεχνική ΕΠΕ και η συντήρηση των τοιχογραφιών έγινε από το συνεργείο του συντηρητή αρχαιοτήτων Μ. Κρασάγάκη. Πολύτιμη ήταν η συνεργασία διάφορων τοπικών παραγόντων με προεξάρχοντα τον εφημέριο των Βιλλίων π. Πρόδρομο Σκορδαρά.